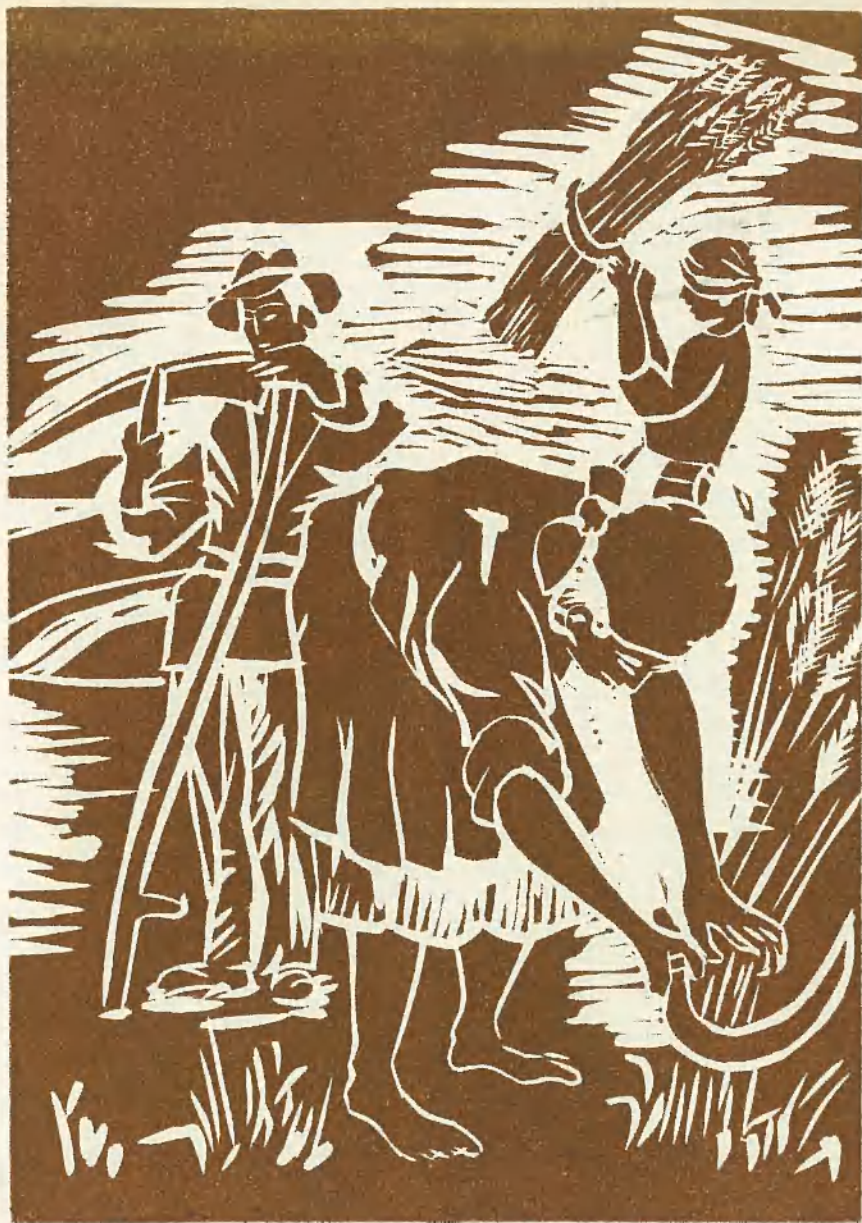

Številka 5

VESTNIK

Letnik XII. 1967

GLASILO SLOVENSKEGA DRUŠTVA MELBOURNE

KULTURNI VEČER

S p o r e d :

PRVI DEL:

1. O. Župančič:

Deklamira Sonja Achenbergerjawa

“CICIBAN”

2. F. Prešeren:

Recitira ga Roža Volčič

“POVODNI MOŽ”

3. Narodne in umetne pesmi:

Poje moški pevski zbor “Tiglav”
pod vodstvom pevovodje
g V. Trampuža

“ZDRAVICA”

“KLIC TRIGLAVA”

“BRIŠKA”

4. F. Prešeren:

Recitira g Janez Burgar

“SONETNI VENEC”

ODMOR

DRUGI DEL:

“TRIJE PTIČKI”

Vaška burka v dveh dejanjih

Režija: g. Ivan VALENCIČ

Sodelujejo:

JARM, gostilničar g. IVAN URBAS
ŠPELA, njegova žena gđč. FRANČKA AVŽIN
IGLAČ, krojač g. IVAN MIHELJ
ŠTRMENČELJ, piskrovez g. LUDVIK PIRNAT
ZAJC, urar g. PETER BOLE
SODNIK g. IVAN BRATINA
PETER, sodni sluga g. ANDREJ NOVAK
STRAŽNIK g. ŠTEFAN ŽALIK

Šepela'ka: ga DRAGICA GOMIZELJ

Scenerija: g. IVAN VALENCIČ

Igra se odigrava v krčmi in na sodišču.

**SLOVENSKO DRUŠTVO
MELBOURNE**

Vas vabi na:

KULTURNI VEČER

z veseloligro in drugim pestrim
sporedom

Sobota, 18. novembra 1967
ob 8. uri zvečer

**Vstopnice prodajajo
v predprodaji:**

SLOVENSKI DOM,
371a Park Street,
North Carlton.

Tel. 38-1679

g. MAKS HARTMAN,
24 Cumming Street,
West Brunswick.

Tel. 36-6132

g. IVAN URBAS,
40 Barnard Grove,
North Kew.

Tel. 86-9397

g. IUDVIK PIRNAT,
18 Wridgway Avenue,
Burwood.

Tel. 288-4159

g. STANIKO PIBERNIK,
56 Rathmines Road,
East Hawthorn.

Tel. 82-5476

g. TONE SLAVIC,
68 Beverley Road,
Rosanna.

Tel. 45-7084

ST. BRIGID'S HALL,
378 NICHOLSON STREET,
NORTH FITZROY

SLOVENSKO DRUŠTVO V MELBOURNU

BO POLAGALO LETNI OBRAČUN SVOJEGA DELA SVOJIM ČLANOM
IN VSEJ SLOVENSKI JAVNOSTI

V NEDELJO, DNE 12. NOVEMBRA 1967,
OB 6. URI ZVEČER
V ST. BRIGID'S HALL, 378 NICHOLSON STREET, FITZROY.

PRAVICA IN DOLŽNOST VSEH SLOVENCEV V MELBOURNU JE, DA
IZBEREJO NOVO VODSTVO SVOJEGA DRUŠTVA IN PRIDEJO NA:

LETNI OBČNI ZBOR

TER ODLOČIJO SMERNICE ZA DELOVANJE SLOVENSKEGA DRUŠTVA
V MELBOURNU ZA PRIHODNJE LETO IN BODOČNOST.

VSI SLOVENCİ VLJUDNO VABLJENI!

ODBOR S.D.M.

V nedeljo, dne 12. novembra t.l. se bo vršil Letni občni zbor Slovenskega društva v Melbournu ob 6. uri zvečer v dvorani St. Brigid's Hall, 378 Nicholson Street, Fitzroy.

Društvo, ki je popolnoma nepolitična vseslovenska organizacija bo položilo svoj obračun svojim članom na odobritev in melbournški Slovenci bodo imeli priliko, da izvolijo novi društveni upravni odbor, ki bo vodil delovanje društva v novi poslovni dobi.

Radi odsotnosti nekaterih sedanjih odbornikov, ki so bili na obisku v domovini se je letošnja letna skupščina malo zakasnila, toda zadnje leto je bilo za delovanje društva zelo plodovito in odbor lahko s ponosom gleda na uspehe svojega dela. Treba pa je odločiti, kako bo društvo delovalo v bodočnosti in dolžnost vsakega Slovenca, ki čuti zavedno je, da se Občnega zbora udeleži.

* * *

MIKLAVŽEVANJE S.D.M.

Kot vsako leto bo tudi letos Slovensko društvo priredilo Miklavževanje za odrasle z zabavo, ki bo tokrat zopet v Marianna Hall, Sunshine, v soboto, dne 2. decembra t.l. ob 7.30 uri zvečer. Miklavževa darila za odrasle bomo zopet sprejemali za porazdelitev teden dni pred zabavo samo. Posebna vabila vam bomo pravočasno poslali. Vstopnice bodo na razpolago samo v predprodaji pri naših poverjenikih, ker je dvorana precej majhna in število sedežev omejeno.

Miklavževanje za otroke bomo prav tako imeli kot vsako leto, tokrat verjetno v Kew, ker ga bomo organizirali skupaj s slovensko kaplanijo in šolskimi sestrami, ki za ta dan pripravljajo lep otroški spored. Podrobno obvestilo vam bomo poslali tekom tega meseca.

* * *

SLOVENSKI PLES 4. NOVEMBRA 1967.

Prošlo soboto smo imeli v Broadmeadows Town Hall-u veliko zabavo, ki je spet zelo lepo uspela. Imeli smo preko 560 gostov, ki so se prav dobro zabavali. Dejstvo, da društvo tokrat samo ni serviralo pijače na razpoloženje in obisk ni vplivalo, prav nasprotno, vsakdo si je pijačo prinesel po svojem okusu in prav mnogi so bili s to ureditvijo še bolj zadovoljni. Sedemčlanski orkester je zadovoljil večino obiskovalcev, toda škoda, da je bil naš slovenski orkester "Bled" ta večer zavzet v Geelongu in fantje niso mogli sodelovati. Na naši prihodnji zabavi jih pa ne sme manjkati, če hočemo imeti pravo "štímango".

Za kraljico večera je bila izbrana ga. Ines Bizjak, ki je za nagrado prejela lepo pozlačeno toaletno garnituro. V žiriji, ki je sodila plesne obleke in tako izbrala kraljico so bili: Madame Maria, ki je modna dezenerka, ga. Korošec, ga. Gomizeljova, ga. Drago Čretnik in člani odbora. Vsem imenovanim, predvsem pa ga. Gomizeljevi, ki je celo stvar organizirala gre naša najprisrčna zahvala.

Srečolov je bil tudi lep uspeh. Imeli smo 140 daril in ljudje so listke kaj hitro razgrabili. Glavna nagrada je bil električni sveder, imeli smo pa tudi prekrasne električne svetiljke s senčniki, toaletne predmete in cel kup drugih lepih daril. Darila so darovali: gg. Leber, Jože, M. Lauko, Slavič, Hojnik, Janežič, Pibernik, Adamič, Valenčič, Brodejevi in drugi. Najlepša hvala. Prisrčna hvala gre tudi gu. in ge. Remšnik, ge. Stamenkovič, ge. Krčmar, ge. Klemenčič in gu. Piberniku, ki so prevzeli organizacijo jedilnice, ki je tako brezhibno funkcionirala.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V MELBOURNU

Letos prosljavljajo doma v Sloveniji 100-letnico Slovenskega gledališča. Uprizoritve v našem narodnem jeziku na odru so se sicer začele že precej bolj zgodaj - v zgodnjem 18. stoletju, toda šele z ustanovitvijo Dramatičnega društva, ki je bilo osnovano v letu 1867, se je začelo v Ljubljani redno slovensko odrsko udeleževanje. Pogoji za razvoj slovenskega odra pod avstrijsko upravo so bili vse prej kot ugodni, toda slovenskega narodnega prebujenja, ki so ga vodili naši pesniki in pisci, ni bilo moči več ustaviti. Širom Slovenije so se začele pojavljati dramske skupine v okviru prosvetnih društev, Sokola in drugih organizacij; ko so Slovenci l. 1918 zagledali po osemsto letih sužnosti zopet svobodo v svobodni Jugoslaviji, je bilo odrsko življenje vsepovsod v bujnem razmahu, katerega vrhunec je bil dosežen z ustanovitvijo Dramskega gledališča in osnovanjem Opere v Ljubljani; ti dve ustanovi sta v zadnjih petdeset letih neprekinjenega delovanja predstavljali spomenik naši kulturni tvornosti.

V okviru proslav stoletnice sta Ljubljanska Drama in Opera letos pripravili skrbno izbran repertoar, ki ga sestavljajo dela domačih in najboljših svetovnih dramatikov iz klasične in moderne dobe, med njimi tudi doslej še neuprizorjeno delo prvega slovenskega dramatika Antona Tomaža Linhart, katerega "Zupanovo Micko" ste verjetno že vsi videli. Z istimi predstavami bodo ljubljanski umetniki gostovali širom Slovenije, šli bodo pa tudi v Pariz in na Madžarsko, med tem ko bodo češke, italijanske in madžarske skupine prišle na obisk v Ljubljano.

Tudi mi v Melbournu smo se tej obletnici oddolžili na svoj skromen način. Delavnost našega odra lanjsko in letošnje leto Vam je nedvomno poznana.

Dne 18. novembra t.l. bomo imeli v St. Brigid's Hall našo naslednjo kulturno prireditev, za katero prilagamo vabila tej številki "Vestnika". Program je bil skrbno izbran in bo pester in raznolik. Poleg enoosebnih recitacij imamo na sporedu tudi slovensko pesem, s katero se nam bo predstavilo moško pevsko društvo "Triglav" pod vodstvom g. V. Trampuža in kmečko veseloigro "Trije ptički", ki jo bodo odigrali člani Slovenskega gledališča v Melbournu pod skrbno režisersko roko našega neutrudljivega g. I. Valenčiča.

Gledališke in druge kulturne uprizoritve se nam nudijo v tuji bolj poredko in so skopo odmerjene. Ne zamudimo te prilike in udeležimo se v polnem številu tega večera, kjer bomo s ponosom lahko sledili delu naših požrtvovalnih a tako redkih kulturnih delavcev, ki so složno poprijeli, da nam pripravijo pester in vesel program, s katerim boste vsi zadovoljni. Na svidenje!

Odbor S.D.M.

Kakor lansko leto, je tudi letos Slovensko društvo v Melbournu pripravilo in organiziralo za svoje člane skupinsko potovanje v staro domovino ter jim tako omogočilo potovanje z avijonom z znatnim popustom in precejšnjim prihrankom na času; stopili so na slovenska tla na letališču v Brniku – skoraj na pragu svojih rojstnih hiš. Sam sem bil letos med temi romarji v domovino in podal bom nekaj svojih vtisov: – vem, da mi bo beseda prerevna, da bi opisal bogatstvo občutkov, ki jih človek čuti ob zopetnem svidenju s svojimi domačimi in ob pogledu na naše kršne gore.

Ob številnem spremstvu svojcev in prijateljev, ki so nam zaželeli srečno pot, smo se 8. julija poslovili od Essendona in Melbourn. 64 potnikov nas je zlezlo v TAA letalo, ki nas je poneslo do Sydneyskega mednarodnega letališča, odkoder odletavajo srebrne ptice na svoje prekooceanske polete. Prihodnje leto bo menda tudi melbournsko internacionalno letališče že dograjeno in nam ne bo treba več leteti okrog ovinkov.

V Sydneyu so nam povedali, da ima naš avijon 12 urno zamudo; odpeljali so nas v prvorazreden hotel na prenočitov (letalska družba je sveda morala poravnati račun) in našo pot smo nadaljevali šele naslednji dan, v nedeljo, ob 8. uri zjutraj, ko so zahrneli motorji in se je naš značni orjak dvignil v višave. Kaj kmalu je Avstralija ostala v megleni daljavi. Leteli smo preko Singapurja in Colomba na Ceylonu, kjer smo stali 45 minut, med tem ko so letalo oskrbeli z gorivom in hrano – hrana na poti je bila kar dobra in se nihče ni mogel pritoževati. Po stanek v Colombu je bil vsakomu dobrodošel, saj smo se lahko zopet malo sprohotali po trdnih tleh. Po deveturnem letu iz Colomba smo pristali v grških Atenah, kjer nas je že čakal avijon slovenske družbe "Adrija". Od trenutka, kosmo vstopili v slovensko letalo, smo bili že na slovenskih tleh. Pred vzletom nas je pozdravila "air hostess" v slovenščini – težko smo verjeli svojim ušesom – toda, ko so nam še postregli s hrano in slivovko, smo se zavodli da nas naši čuti ne varajo. Da, to je bil že del Slovenije in slovenska kovinska ptica nas je nosila naravnost v osrčje naše Gorenjske, pokraj bistre vode Save. Tri in pol ure samo nam je vzelo in že smo zagledali skozi oblake luči, ki so naznanjale, da smo nad Ljubljano – še malo, pa smo bili v Brniku in na naših tleh. Pristali smo v ponedeljek, ob 2. uri zjutraj (z malo zamudo, toda sigurno).

Občutke, ki prevečajo človeka, ko stopi po tolikih letih na rojstna tla ni mogoče opisati. Vem, da so se mnogi komaj zadržali, da niso poklekili in poljubili naše gorenjske prsti. Po opravljenih formalnostih in carinskem pregledu (ki ga praktično vzeto ni bilo, saj niso niti enega kovčka odprli) so se odprla velika vrata lepo urejenega modernega letališča, kjer so nas čakale naše matere, očete, sorodniki in prijatelji. Vse je bilo v solzah in v objemih. Opazil sem družino, ki je pričakala brata iz Avstralije in njegovo družinico. Otroci v narodnih nošah s šopki nageljčkov in rožmarina so zaželeli dobrodošlice svojim bratrančkom in sestričnam iz Avstralije in ti so jim lepo odgovorili v materinem jeziku. Njihovi pametni in razumni starši, kljub dolгим letom v tujini, so poskrbeli, da njihovi otroci, rojeni v tujini, govorijo slovensko in da svoje krvi ne bodo pozabili. In videl sem tudi vnučka, rojenega v Avstraliji, kako je objel svoje osivelo babico, ki jo je poznal le iz pripovedovanja svoje matere; s solzami v očeh ga je ženica

drgetaje vprašala: "Ali govoriš slovensko, ali me razumeš?" Pripravljena je bila nekako na to, da se z vnučkom ne bo mogla sporazumeti, morda se je tega celo bala. Toda mali mož se je izprsil in prav po domače zavil: "Koko de ne, stara mama, sej duma zmeram sam sluvensk guvarema. Sam u šol se učima anglešk". Morda bi mu dr. Slodnjak zameril njegovo slovnico in marsikateri učitelj bi ga zaradi njegove ljubljansčine potegnil za ušesa, toda babici so bile te besede najslajša nagrada za njeno dolgo pričakanje. Stal sem ob strani in bil sem ponosen. Da bi si le še drugi Slovenci v tujini vzeli te družine za vzgled.

Oziral sem se okrog. Vsepovsod stiskanje rok, objemanje, žlobudranje veselja in sreče; drugi so spet stali skoro nemi, preveč jih je prevzelo. Solza je bilo na vedra in sem in tja sem videl nekaj poljubov, a vedno sramežljive - solza se še ne sramujemo toliko, toda da bi pokazali naša čustva v javnosti z nežnostjo - ne, tu bi pa naša slovenska močatost trpela. Vendar ni bilo v svidenju nič manj topline, nič manj iskrenosti.

Okrog tretje ure zjutraj se je letališče izpraznilo; vsak je odšel na svojo stran, eni na Primorsko, drugi na Gorenjsko ali Štajersko, v Ljubljano ali na Dolenjsko, - eni domov v rodno hišo, drugi k sorodnikom. Malokdo je to noč legel k počitku, - razgovorom, vprašanjem, odgovorom ni bilo kraja. Kakšno je življenje v Avstraliji, kako ste živeli vsa ta leta, povej, povej! Mnogim je Avstralija nepoznana dežela - eni mislijo, da živimo med ljudožrci in da nam kenguruji skačejo po Elizabeth Streetu, drugi pa si utvarjajo, da nam po vrtovih rastejo drevesa, na katerih vise mesto listja dolarski bankovci in je človeku treba le z roko seči. Tudi meni ni bilo prizanešeno: govoril sem, da se mi je grlo sušilo, razlagal, učil; mnogi mojih sorodnikov so morali spremeniti sliko, ki so jo imeli o Avstraliji. Mnogo so krivi za to, da imajo ljudje o Avstraliji napačne pojme tudi filmi, ki jih po Evropi kažejo o tej deželi - saj kažejo le tiste, ki so bili posneti v osrednji avstralski pustinji. Kamorkoli sem šel, povsod ista vprašanja. Škoda, da si nisem odgovore že prej posnel na magnetski trak, pa bi lahko samo na gumbe pritiskal.

Mnogi vseh znancev in sorodnikov niso našli doma: precej jih je na delu v Nemčiji in drugod, kjer služijo sebi kruh in Jugoslaviji devize. Opazil sem, da se tudi v Sloveniji širi tista bolezen: "Sosed Janez ima avto, jaz ga moram tudi imeti, pa čeprav samo 'fičeka' ". Zaslužek v tujini pri tem igra veliko vlogo, mnogi se pa tudi doma nekako znojajo. V službo se med tednom morda vozijo s kolesom ali avtobusom, v soboto pa natočijo v tank nekaj litrov bencina in v nedeljo, hopla, peljejo se nekaj kilometrov na izlet, na gasilsko veselico v drugo vas ali "pušelšank" in če v nedeljo ponoči kdo zavozi v korožo ali obtiči v preorani njivi se ni čuditi. Tisti stari pregovor: "Pijanec se spreobrne, ko se 'fiček' v jamo zvrne" še vedno drži v tej modernizirani obliki. Nemotorizirani sicer niso prav nič prikrajšani - doma pri nas do prve gostilne ni nikdar daleč, pa jo lahko mahneš tudi peš. Malo neprijetno je sicer, ko se okrog ene zjutraj vračajo domov in te s kruljenjem in vriskanjem pod oknom zbuje iz sladkega sna. Škoda, da je popivanje odinil naš "vsenarodni šport". Kakšna ponovna epidemija peronosporo po naših vinogradih bi bila narodu kahko samo v korist - če bi to seveda kaj pomagalo. Toda bojim se, da bo "kemija" še vedno ostala in bo pijače še vedno dovolj. Pravijo, da v Sloveniji vsako leto popijejo toliko kraškega teranca, da bi, če bi vse to žlahtno vino zraslo na trti, naš Kras moral segati prav doli do Sicilije - tako pa menda kar po kletih

in fabrikah raste. In prav simptomatično je, da je letos na telmovanju za najboljšo "pop" popevko v Ljubljani prvo nagrado odnesla popivka, pardon, popevka, z naslovom "Pijem".

Tudi televizijo moram omeniti. Prav nič boljši niso doma kot mnoge avstralske družine; prišel sem k znancom na obisk, ponudili so mi stol in turško kavo, posedli smo okrog "škatlje", toda razgovor ni tekkel; morali so videti "Dr. Kildare-a" (niti v daljni Sloveniji mu nisem pobegnil), pa se vesti in šport in hvala bodi bogu, da se program neha ob 10. uri zvečer in da imajo en sam "kanal". Kar zamolčal sem, da imamo v Melbourne štiri; če bi jim bil to povedal, bi verjetno vsi takoj emigrirali. Drugič sem šel k njim na obisk šele po deseti uri zvečer.

Umaknil sem se mestnemu življenju in se podal k stricu na kmetijo, daleč v hribih, kjer sem kot študent prebival počitnice; bil je čas žetve in sem pridno pomagal, gonil krave na napoj in zdelo se mi je, da sem v raju in da bi hotel ostati tam za vedno. Naši hribi in hoste so še kot so bile. Pljuča diha jo sveži zrak, srce se topi od miline. In v nedeljo v dolino k maši, prav kot nekdanj; cerkev je bila nabita z ljudmi, ki so prišli z vseh strani; po maši smo šli na pomenek in malico v gostilno. Toda čas je le prehitro tekkel. Hotel sem si tokrat ogledati čim več Slovenije, od Prekmurja do Primorske in Bele Krajine in moral sem na pot. Tudi na Brezjah sem bil, 15. avgusta, ko so imeli romanje; ljudi je bilo več, kot turistov in dopustnikov na Bledu; "štanti" polni spominčkov in lectovih src, rdečih in zelenih "pipecev" (v Škofji Loki jim pravijo "popkarji") in drugih dragocenosti, po katerih hrepene in poželji-vo gledajo oči mladih pobcev, ki jih starši privedejo s seboj, so se vrstili ob poti. Nič se ni spremenilo, odkar me je stara mama kot fantiča vodila na božjo pot.

Da, lepa je Slovenija, in naša je. Nič čudnega ni, da pravijo Nemci in Angleži, da je druga Švica. In za slovo sem si šel ogledat še naše planine in zlezol sem celo na Triglav -- v izposojenih čevljih.

Trenutno imajo doma ekonomske težave. Nezaposlenost narašča in mnogim so že znižali plače. Pa še vedno vedro gledajo na vse. Ker sem hotel v hribe, sem stopil v prodajalno čevljev, da si kupim par gojzaric. "Nimamo", je bil odgovor, "so pošle". Prav, sem si mislil, si bom pa par japonk kupil, ko sem že v trgovini. "Tudi japonk nimamo, je konec sezone" mi je odgovorila prodajalka. Šment, par nizkih črnih čevljev bodo pa le imeli, sem odločil, pa tudi tokrat mi niso mogli postreči. "Kaj pa sploh imate?" sem vprašal. "Mesečno plačo, pa še tisto samo 80 odstotno", mi je odvrnila hudomušno posluževalka. In tako sem si moral za v hribe izposoditi bratove čevlje.

Slovo je bilo za vso težko. Mnogi so odkajali z mislijo, leta tečejo, morda sem bil tu poslednjič. Toda vem, da je skoroda vsakdo sklenil, da bo vsaj poskušal še enkrat. Dva meseca sta morda dovolj za počitnice, toda premalo za človeka, ki je leta hrepenel.

Na poti nazaj smo bili precej tihi in vdani v svoja razglabljanja. V Singapurju smo se ustavili za en dan in eno noč, tako da smo lahko nakupili nekaj stvari po nižjih cenah. Letalska družba je ugodila naši prošnji, in nam to podarila kot poseben bonus, tako, da nas prenočitev v hotelu ni stala niti centa -- družba je nosila vse stroške.

Vrnili smo se v Melbourne 25/9/67 ob dveh popoldne. Utrujeni, toda bogatejši za bogato izkušnjo.

-eč

* * *

V Celovcu na Koroškem, se letos slovesno proslavili desetletnico Državne Slovenske gimnazije, ki je pred desetimi leti vzklila iz treh razredov in 100 uencev ter leta 1963 obrodila prvo maturo. Po 10-tih letih ima Slovenska gimnazija 15 razredov in 400 dijakov in kar 2 osmošolska razreda. Proslava desetletnice je bila v dvorani Delavske zbornice v Celovcu. Prisostovali so zastopniki deželne vlade Koroške, zastopniki koroškega škofa, jugoslovanskih konzularnih oblasti in predstavniki slovenskih kulturnih in političnih organizacij s Koroške, Goriške in Trsta. Govorniki so čestitali dr. J. Tischlerju, ustanovitelju gimnazije in povdarili, da to skromno desetletje obstoja prve slovenske gimnazije na Koroškem pomeni veliko prelomnico v zgodovini koroških Slovencev. Po dolгих stoletjih imajo slovenski dijaki možnost srednješolske izobrazbe v domačem jeziku na domačih tleh.

* * *

Slovenci v Argentini so izdali že četrto številko v kasteljanščini pisanega Informativnega biltena. Posvečena je 50-letnici Majske deklaracije. V tem biltenu tamošnji Slovenci seznanjajo špansko govoreči svet o problemih našega naroda doma in v tujini.

* * *

V avstrijskem društvu za arhitekturo na Dunaju so 27. maja odprli reprezentativno razstavo velikega slovenskega arhitekta Josipa Plečnika ob priliki 10 obletnice njegove smrti. Razstava je bila pod naslovom Dunaj - Praga - Ljubljana.

* * *

Tudi v Sloveniji imajo problem onesnaženega zraka. Predstavniki ljubljanske fakultete za naravoslovje in tehnologijo je izjavil, da rezultati dosedanjih meritev čistočnega zraka kažejo, da je stanje porazno. Včasih je v Ljubljani večja količina žveplovega dvokisa, kakor na primer v Chikagu, Detroitu ali Los Angelesu. Dimniki jasiški železarnice izbruhajo v zrak približno 3 milijone kubičnih metrov strupenih plinov. Nič bolje ni v Mežici, Celju, Štorah, Trbovljah, Idriji in drugod. Posledice so, da so ponekod že pričeli odmirati gozdovi. Prav tako so na nekih mestih našli poginjele divje živali, ki so se pasle po zastrupljenih travnikih. Zdravniki navajajo, da je število obolenj na pljučih zraslo v letih 1952-1962 za 48.1%, očesna obolenja so se povečala za 34.2% in kožna vnetja za 29%.

* * *

Slovenci živeči v Kanadi so skupaj z ostalimi narodnostmi v tej državi proslavili 100-letnico njenega obstoja. V časopisu "Slovenska država" iz Toronta čitamo o številnih prireditvah:

V Torontu so plesalci folklorne skupine "Nagelj" in iz tamošnje slovenske šole nastopili pred Torontsko mestno hišo. Slovenske narodne noše pa so se udeležile plesa pod naslovom "Ples stoletnice"

V Windsorju je nastopila slovenska mladina s koncertom v katerem je sodelovalo 65 mladih umetnikov in umetnic.

V Montrealu pa so imeli na "Slovenski pristavi" 2. julija t.l. Prvi slovenski dan. Udeležili so se Slovenci z najrazličnejših delov

Kanade. Rojaki v Monteralu so jim nudili brezplačna prenočišča.

Časopis "Slovenska država" skupaj s Slovensko solo v Torontu pa sta za stoletnico med mladimi Slovenci razpisala nagradni spis pod naslovi: "Kaj mi pomeni slovenski jezik ob stoletnici Kanado.", "Kaj mi iz kanadske zgodovine največ pomeni" in "Kaj mi iz slovenske zgodovine največ pomeni. Število natečajnikov je bilo nad vse razveseljivo in najboljšim desetim so bile podeljene lepe knjižne nagrade.

* * *

V proslavo 1200 letnice pokristjanjenja Slovencev so slovenski škofje letos hoteli organizirati veličastno romanje Slovencev h Gospe Sveti na Koroško. Prijavilo se je preko 15.000 romarjev in za prevoz so bila organizirana prevozna podjetja iz Slovenije, Avstrije in Italije. Vendar en teden pred romanjem je bilo isto odpovedano. Zakaj? Naše časopisje v emigraciji še dosedaj razpravlja o vzrokih in ozadju odpovedi. Zelo zanimiva je razlaga časopisa "Katoliški glas" iz Gorice: "V Celovcu so sklicali posvetovanje zloglasnega neonacističnega društva, "Heimatlösung", kjer so sklenili protestirati proti slovenskemu romanju h Gospe sveti. Po tem sklepu se je odpeljal generalni vikar celovške škofije dr. Josef Kadar na Dunaj, da na notranjem ministrstvu intervenira proti romanju z utemeljitvijo, da utegne priti do izgradov s strani nemških nacionalnih krogov pri tako velikem številu slovenskih romarjev. Notranje ministrstvo je to "zaskrbljenost" generalnega vikarja sporočilo zunanjemu ministrstvu v Beograd, ki iz razumljivih razlogov ne želi zaostritve odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo. Iz Beograda je bila nato izražena želja v Ljubljano, da naj bi se romanje v takem obsegu ne izvedlo. Pri takem položaju je ljubljanski nadškof telegrafično odpovedal romanje. - Kakor v vrsti drugih primerov je tudi tu generalni vikar dr. Kadras postopal po navodilih nacističnih krogov. Poslužil se je policije. - Upravičeno sprašujejo verniki na Koroškem: Kdo vlada celovško škofijo: škof dr. Koestner ali njegov vikar?"

* * *

Kakor v Argentini tako imajo tudi Slovenci v Kanadi svojo posojilnico in hranilnico, ki je tudi v minulem polletju zaznamovala lep razvoj. Nje denarni promet je v tem času znašal nad $3\frac{1}{2}$ milijona dolarjev. Dohodkov je bilo okoli poldruga milijona, posojil pa je bilo odobrenih nad en četrt milijona dolarjev. Novih članov pa je hranilnica dobila 120.

* * *

V Ljubljani je umrl v 94. letu starosti matematik svetovnega slovesa, prvi rektor ljubljanske univerze in član Slovenske akademije znanosti in umetnosti Josip PLEMELJ. Študiral je na Dunaju, Berlinu in Goettingenu, potem je bil asistent na dunajski univerzi, nato profesor na univerzi v Černovicah. Po prvi svetovni vojni se je vrnil v Ljubljano in postal prvi rektor univerze. Kot matematik je užival svetoven sloves, ki so mu ga prinesle objave znanstvenih študij in knjig. Leta 1954 je dobil Prežernovo nagrado, ob 90letnici pa mu je slovenska univerza podelila častni doktorat.

* * *

Za rektorja ljubljanske univerze je bil izvoljen dr. Roman Medić, ljubljčan po rodu, 65 let star. Je doktor kemije in od 1963 prorektor. Je tudi poslanec prosvetno kulturnega zbora skupščine. Za prorektorja je bil izvoljen ing. Marjan Gruden, tudi ljubljčan, star 57 let.

* * *

V USA se je več Slovencev uveljavilo tudi v vrstah ameriških oboroženih sil. Maja meseca t.l. je postal brigadni general John S. Leksan, čigar oče je doma iz Bukovja pri Postojni. Star je 50 let. Pred drugo svetovno vojno je bil učitelj v Clevelandu, 1940 pa je vstopil v ameriško vojsko kot redov. Napredujeval je naglo in bil med drugimi važnimi mesti nekaj časa profesor na vojaški akademiji West Point. Sedaj je namestnik poveljnika 9. pehotnega polka v Vietnamu. - Pred njim sta postala general še Chesarek in Volčanšek, ki sta tudi slovenskega pokoljenja.

* * *

Letošnji jubilejni "Zbornik Svobodne Slovenije" za leto 1967 je posvečen 25ti obletnici, odkar je začel v domovini v času okupacije in revolucije izhajati podtalni list "Svobodna Slovenija". Uredništvo je prejelo številna priznanja s strani privatnikov, skor tudi izseljeniškega tiska, ki kažejo, da je Zbornik dosegel svoj namen in postal reprezentativna knjiga slovenskih izseljencev in njihove dejavnosti ter dokumentaren vir za razumevanje naše neposredne preteklosti. Knjiga obsega čez 400 strani velikega formata in ima nad 100 ilustracij ter umetnisko in planinsko prilogo. Velik del je posvečen obravnavanju in opisovanju slovenski domov in društev izven domovine. Tudi fotografije in dopis o našem slovenskem domu v Melbournu, kakor tudi o Baragovem in Slomškovem domu ter zidavi cerkve sv. Cirila in Metoda je dobilo častno mesto med poročili z vseh kontinentov.

* * *

Mesto Ptuj se pripravlja na proslavo 1900 letnice svojega obstoja v letu 1968. Rimski pesnik Tacit je bil prvi, ki je leta 67 v pismenem viru navajal ime Ptuja, ki so ga takrat imenovali Petovia. Cela vrsta prireditelj bo proslavila to obletnico: Kongres zgodovinarjev in arheologov, sprejema v zgodovinskih kostumih, zabavne in športne prireditve, razstave, spominske knjige in brošure itd.

* * *

Slovenska prosvetna zveza v Trstu je letos proslavila Prešernovo proslavo z organiziranjem koncerta 13 slovenskih pevskih zborov iz Slovenskega Primorja. Prireditelj je bila v prenovljenih prostorih Slovenskega pevskega zbora v Trstu, ki ga vodi prof. Vrabeč. Izvajali so čez 30 slovenskih skladb in nastopilo je čez 200 pevcev naenkrat, ko so združeni meški pevski zbori zapeli Prešernovo "Zdravico".

* * *

Dne 14. julija t.l. je umrl v Ljubljani v 85 letu starosti znani slovenski pesnik in rodni član slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. Alojzij Gradnik. Pokopali so ga 15/7/67 v njegovem rojstnem kraju Medane pri Gorici. Gradnik spada med vrhove slovenskega pesništva. Izdal je dvanaest zbirke pesmi. Prvo leta 1916 in poslednjo še leta 1964. Prav tako je pomemben kot prevajalec. Prevajal je iz srbohrvaščine, nemščine, italijanščine, ruščine, angleščine in drugih. V nemščino pa je prevedel poezije dr. Franceta Prešerna.

* * *